

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Wojciecha Krajewskiego

Pt. „Kryminologiczna ocena postaw agresywnych sportowców wyczynowych”

przygotowana pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. dr h. c. Brunona Hołysta oraz promotora pomocniczego dr Mirosława Bednarskiego, na Wydziale Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego w Warszawie

I. Uwagi ogólne o rozprawie

Opiniowana rozprawa doktorska mgr Wojciecha Krajewskiego posiada objętość 422 stron, zawiera 367 stron tekstu merytorycznego, pozostała część to strona tytułowa, spis treści oraz wstęp (s. 1-7), bibliografia (s. 376-407) oraz załączniki (s. 408-422). Ma typowy układ wewnętrzny składający się z rozdziałów zawierających podrozdziały. W ramach kolejno przedstawionych rozdziałów znajdują się zagadnienia ogólne dotyczące problematyki rozprawy, jak i część badawcza, wnioski oraz bibliografię. Wykaz literatury zawiera 397 pozycji publikacji o charakterze naukowym w układzie alfabetycznym (ponumerowanych).

W rozprawie doktorskiej istotne znaczenie ma wybór problemu badawczego, tematu rozprawy. Od rozprawy doktorskiej oczekuje się, że będzie stanowić oryginalne rozwiązanie zagadnienia naukowego, a przy tym wykaże ogólną wiedzę teoretyczną doktoranta w danej

dziedzinie, a także umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Wybór tematu rozprawy doktorskiej jest trafny. Problematyka, jak słusznie zauważa Autor we wstępie, nie była przedmiotem badań w tak szerokim zakresie, obejmującym związki pomiędzy sportem a postawami agresywnymi u sportowców, z uwzględnieniem wpływu agresji jako czynnika kryminogennego. Jest to temat ważny zarówno z teoretycznego, jak i praktycznego punktu widzenia.

Wyczynowe uprawianie sportu wymaga poświęceń nie tylko w kategoriach systematycznego wysiłku fizycznego, ale również stabilnej psychiki, odporności na stres oraz umiejętności odpowiedniego odreagowania porażki. Sport wyczynowy można traktować jak sposób na życie, może stać się zawodem, a co za tym idzie źródłem utrzymania.

Autor poruszył ważne zagadnienie dotyczące różnych dziedzin nauki. Temat został opracowany w sposób wszechstronny i kompleksowy.

Reasumując należy stwierdzić, iż podjęta przez Doktoranta problematyka całkowicie zasługuje na to, aby być przedmiotem rozprawy doktorskiej.

II. Ocena metodologiczna rozprawy

Przygotowanie, przeprowadzenie i interpretacja wyników badań stanowią podstawową umiejętność pracownika nauki. Założenia metodologiczne rozprawy doktorskiej mgr Wojciecha Krajewskiego przedstawione zostały we wstępie. W sposób zwięzły wysunął przyjęte przez siebie założenia badawcze określając przedmiot badań, cel badań, problemy badawcze i hipotezy badawcze, zastosowane metody badań oraz źródła wykorzystywane w pracy, jak również określił stan badań. Wyniki badań i ich interpretacja znalazły miejsce w

poszczególnych rozdziałach dysertacji. Z tematu dysertacji, w sposób naturalny jawi się przedmiot badań, który dotyczy *możliwości ograniczania agresji sportowców wyczynowych, poprzez pozytywne jej rozładowanie, będące działaniem antykryminogennym*.

W przeprowadzeniu procesu badawczego Autor zadeklarował wykorzystanie szeregu metod teoretycznych i praktycznych (s.183). Dobór metod teoretycznych oraz ich zastosowanie należy uznać za uzasadniony i właściwy. Dotyczy to badania dokumentów, aktów normatywnych, analizy ich treści czy korzystania z danych statystycznych.

Analizy ilościowe i jakościowe uzyskanych danych oraz ich interpretacja posiadają wartość poznawczą i pozwalają śledzić tok rozumowania Autora. Są wynikiem dobrego uszeregowania zebranych danych. Należy stwierdzić, że z metodologicznego punktu widzenia zaproponowane przez Doktoranta metody badań (ankieta i wywiad) są właściwe.

Sposób przeprowadzenia procesu badawczego jest wystarczającym argumentem do pozytywnej oceny wartości metodologicznej rozprawy. Rozprawa doktorska wykazuje umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez mgr Wojciecha Krajewskiego ubiegającego się o nadanie stopnia doktora.

Pod względem formalnym praca nie budzi zastrzeżeń. Język dysertacji jest poprawny i nie widać w nim błędów językowych i stylistycznych. Praca jest napisana językiem klarownym, ścisłym i precyzyjnym. Autor wyposażył ją w wykresy, tabele, które podnoszą ogólną wartość opracowania. Pod względem warsztatu naukowego przedstawia się na wysokim poziomie.

Przypisy zostały wykonane poprawnie i dokumentują prowadzony w tekście głównym dyskurs naukowy. Na wysoką ocenę zasługuje sposób doboru i wykorzystania źródeł. Dokonane przez Doktoranta

analizy i zaprezentowane w dysertacji tezy są dobrze udokumentowane w literaturze przedmiotu.

III. Ocena merytoryczna pracy doktorskiej

Jak wspomniano powyżej układ pracy jest klarowny i logiczny, struktura w pełni odpowiada należytemu przedstawieniu problemu badawczemu. Rozprawa posiada jasno wyodrębniony wstęp oraz wnioski, a także każdy z przedstawionych przez Doktoranta rozdziałów odpowiada podjętej tematyce przybliżając czytelnika do wyjaśnienia postawionych hipotez.

Struktura pracy została podzielona na 6 rozdziałów przedstawiających poszczególne zagadnienia będące przedmiotem rozprawy doktorskiej. We wstępie Autor uzasadnił wybór tematu rozprawy wskazując na aktualny stan wiedzy i praktyki w tym zakresie.

Pierwszy rozdział przedstawia wartości i funkcjonowanie sportu w Rzeczypospolitej Polskiej. W poszczególnych podrozdziałach zostały przedstawione zagadnienia dotyczące wskazania i definiowania wartości sportu, prawnych podstaw funkcjonowania sportu w Rzeczypospolitej Polskiej. Na zakończenie rozdziału przedstawiono strukturę organizacyjną sportu w Polsce.

Rozdział drugi zawiera opis zjawiska agresji w ujęciu naukowym. W poszczególnych podrozdziałach przedstawiono zagadnienia, które pozwolą na usystematyzowanie problematyki agresji jako zjawiska o charakterze interdyscyplinarnym. Na początku doktorant przedstawił definicje, wokół których skupia się tematyka niniejszej pracy. Korzystając z literatury z zakresu psychologii, psychiatrii i socjologii zaprezentowana została geneza i klasyfikacja zachowań agresywnych. Przedstawiono również problem agresji w mediach. Należyłą uwagę poświęcono opisaniu zachowań agresywnych jako czynnika kryminogennego.

W trzecim rozdziale zaprezentowane zostały agresywne postawy sportowców. W poszczególnych podrozdziałach omówiona została agresja występująca w kulturze sportu i jego otoczeniu, wskazane zostały czynniki wpływające na powstawanie zachowań agresywnych u sportowców. Opisane zostało zjawisko aprobowania agresji w sporcie oraz związana z tym korelacja pomiędzy sportowcami i kibicami jako czynnik powstawania agresji.

Rozdział czwarty to prezentacja badań własnych doktoranta.

Badania usytuowano w paradygmatach typowych dla badań nauk społecznych: strukturalistycznym i interpretatywnym. Odwołanie się do paradygmatu strukturalistycznego pozwala na wyjaśnienie deterministycznych zależności przy założeniu, że każda jednostka, zajmująca określone miejsce w strukturze społecznej, poddana jest oddziaływaniom obiektywnych czynników wpływających na jej sytuację, w tym także na proces wykorzystania sportu w celu eliminacji zjawisk kryminogennych. Za przyjęciem paradygmatu interpretatywnego i związanego z nim poznania indukcyjnego, przemawia konieczność poznania jednostkowych odczuć sportowców wyczynowych. Ten paradygmat umożliwia interpretowanie zachowań badanych – sportowców wyczynowych z perspektywy ich subiektywnych doświadczeń, poszukuje przyczyn społecznego porządku w procesach interakcyjnych i interpretacji ich znaczeń.

Doktorant przeprowadził badania ilościowo-jakościowe, z wykorzystaniem w ich analizie podejścia komplementarnego. Łączenie badań ilościowych z jakościowymi pozwoliło doktorantowi na zgłębienie i dokonanie bardziej zaawansowanych analiz w możliwie najszerszym obszarze uwarunkowań procesu wykorzystania sportu w celu eliminacji zjawisk kryminogennych.

Metodologia i analiza uzyskanych wyników badań jest poprawna, nie wnoszę do niej zastrzeżeń. Ustalenia te charakteryzują się też szerokimi możliwościami ich wykorzystania w praktyce. W formułowaniu ocen, w prezentowaniu i argumentowaniu własnego w tym względzie stanowiska Doktorant wykazał dużą umiejętność syntezy naukowej oraz zdolność wypowiedzenia myśli w sposób logiczny i przekonujący.

Podejmując omawiane badania Doktorant wykazał dużą wiedzę nie tylko z zakresu podjętej w dysertacji problematyki nauk prawnych, ale również psychologii i socjologii. Umiejętność wykorzystania w pracy tej wiedzy stanowi dodatkowy element skłaniający do pozytywnej oceny dysertacji.

W piątym rozdziale doktorant zaprezentował wpływ sportu na budowanie zachowań przeciwdziałających agresji, rolę sportu w życiu społecznym. Opisane zostały również zadania Polskich Związków Sportowych, ich roli w ograniczaniu negatywnych zjawisk w sporcie takich jak korupcja, doping, a także rola w krzewieniu zasady fair play. W kolejnych podrozdziałach przedstawione zostały programy rządowe wspierające upowszechnianie i rozwijanie sportu, wskazano przepisy dopuszczające agresję w sporcie. Opisano tworzenie poprzez sport zachowań asertywnych na rzecz ograniczania agresji. W ostatnim podrozdziale przedstawiono istotę sportu jako zbioru wartości przeciwnych zjawisku agresji.

W szóstym rozdziale poruszono tematykę związaną z wykorzystaniem agresji do osiągnięcia lepszych wyników sportowych, wpływ sportu na redukcję agresji oraz ograniczenia występowania agresji u sportowców wyczynowych jako czynnik zapobiegający powstawaniu zjawisk kryminogennych.

Pracę zamykają wnioski sformułowane w oparciu o analizę materiałów źródłowych ze szczególnym uwzględnieniem wyników badań własnych, które pozwoliły na skonkretyzowanie postulatów i wskazań, mających na celu zmniejszenie agresji u sportowców wyczynowych, mogącej stanowić czynnik kryminogeny.

Należy wskazać, że przedstawione wnioski mają charakter nowatorski, w związku z brakiem dotychczas badań prowadzonych w tym zakresie. Zakończenie zawiera syntezę naukową najważniejszych ustaleń rozprawy. Wynikające stąd konstatacje oprócz wartości teoretycznych posiadają duże znaczenie praktyczne zwłaszcza w zakresie lepszego zrozumienia oraz pełniejszego przedstawienia właściwego wykorzystania sportu w celu niwelowania zjawisk kryminogennych.

Problemy do wyjaśnienia przez Doktoranta:

- Problematyka dopingu technologicznego oraz dopingu farmakologicznego mogłaby w pracy zostać szerzej przedstawiona, a nie jak to uczynił Doktorant jedynie przez zasygnalizowanie problemu (s. 296 – 297),
- Zwrócenie większej uwagi na mass media i ich oddziaływanie na zachowania agresywne, przy ich rosnącym wpływie na społeczeństwo i jednostkę (s. 102),
- Proszę przedstawić doktrynalny spór na temat agresji wrodzonej.

IV. Wniosek końcowy

Reasumując stwierdzam, że rozprawę doktorską mgr Wojciecha Krajewskiego pt. „Kryminologiczna ocena postaw agresywnych sportowców wyczynowych” oceniam pozytywnie. Doktorant podjął udaną próbę rozwiązania trudnych problemów interpretacyjnych w zakresie lepszego zrozumienia oraz pełniejszego przedstawienia właściwego wykorzystania sportu w celu niwelowania zjawisk kryminogennych. Przedstawiona przez Doktoranta rozprawa doktorska jest dojrzałą merytorycznie pracą naukową, dobrze udokumentowaną poznawczo i logicznie skonstruowaną. Posiada wyraziste znamiona eksploracyjne i metodologiczne. Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021, poz. 478) oraz art. 14 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017r. poz. 1789 z późn. zm.). W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie mgr Wojciecha Krajewskiego do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Norbert Meden